

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

16 kwietnia 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Dyrektywa 2005/36/WE — Artykuł 10 — Uznawanie kwalifikacji zawodowych — Dostęp do zawodu architekta — Dokumenty niewyszczególnione w pkt 5.7.1 załącznika V — Pojęcia „przyczyn szczególnych i wyjątkowych” i „architekta”

W sprawie C-477/13,

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Bundesverwaltungsgericht (Niemcy) postanowieniem z dnia 10 lipca 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 5 września 2013 r., w postępowaniu:

Eintragungsausschuss bei der Bayerischen Architektenkammer

przeciwko

Hansowi Angererowi,

przy udziale:

Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht,

Landesanwaltschaft Bayern als Vertreter des öffentlichen Interesses,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: L. Bay Larsen, prezes izby, K. Lenaerts, wiceprezes Trybunału, pełniący obowiązki sędziego czwartej izby, K. Jürimäe (sprawozdawca), J. Malenovský i A. Prechal, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: M. Aleksejev, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 9 lipca 2014 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Eintragungsausschuss bei der Bayerischen Architektenkammer przez A. Grafa von Keyserlingka oraz J. Buntrocka, Rechtsanwälte,
- w imieniu H. Angerera przez H. Olschewskiego, Rechtsanwalt,

* Język postępowania: niemiecki

- w imieniu Landesanwaltschaft Bayern als Vertreter des öffentlichen Interesses przez C. Zappela oraz R. Käßä, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego oraz J. Möllera, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman oraz M. de Ree, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu rumuńskiego przez R. Hațieganu oraz A. Vacaru, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez G. Brauna oraz H. Støvlbæka, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 5 listopada 2014 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 10 lit. c) dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 255, s. 22; sprostowania: Dz.U. 2007, L 271, s. 18; Dz.U. 2008, L 93, s. 28), zmienionej rozporządzeniem Komisji (WE) nr 279/2012 z dnia 6 kwietnia 2009 r. (Dz.U. L 93, s. 11) (zwanej dalej „dyrektywą 2005/36”).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy Eintragungsausschuss bei der Bayerischen Architektenkammer (komisją kwalifikacyjną bawarskiej izby architektów, zwaną dalej „Bayerische Architektenkammer”) a Hansem Angererem w przedmiocie wniosku o wpisanie go na listę architektów bawarskiej izby architektów.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Dyrektywa 2005/36 uchyliła dyrektywę Rady 85/384/EWG z dnia 10 czerwca 1985 r. w sprawie wzajemnego uznawania dyplomów, świadectw i innych dowodów posiadania kwalifikacji w dziedzinie architektury, łącznie ze środkami ułatwiającymi skuteczne korzystanie z prawa przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług (Dz.U. L 223, s. 15).
- 4 Motywy 17, 19 i 28 dyrektywy 2005/36 brzmią następująco:
„(17) W celu uwzględnienia wszystkich sytuacji, które w dalszym ciągu nie podlegają przepisom dotyczącym uznawania kwalifikacji zawodowych, system ogólny powinien zostać rozszerzony na te przypadki, które nie zostały objęte systemem szczególnym wskutek tego, że dany zawód nie został objęty żadnym systemem, bądź też w przypadku, gdy dany zawód wprawdzie został objęty takim szczególnym systemem, jednakże wnioskodawca z pewnych szczególnych i wyjątkowych przyczyn nie spełnia warunków koniecznych do skorzystania z tego systemu.

[...]

(19) Swoboda przemieszczania się i wzajemne uznawanie dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji [...] architektów, muszą opierać się na ogólnej zasadzie automatycznego uznawania kwalifikacji na podstawie skoordynowanych minimalnych wymogów w zakresie wykształcenia [...].

[...]

(28) Krajowe regulacje w dziedzinie architektury oraz podejmowania i wykonywania działalności zawodowej przez architektów mają bardzo zróżnicowany zakres. W większości państw członkowskich działalność w dziedzinie architektury prowadzona jest de iure bądź de facto przez osoby posiadające wyłącznie tytuł architekta lub dodatkowo także inny tytuł, przy czym osoby te nie mają wyłączności na prowadzenie takiej działalności, chyba że wynika to przepisów ustawowych. Działalność ta, bądź tylko niektóre jej rodzaje, może być wykonywana także przez przedstawicieli innych zawodów, w szczególności przez inżynierów, którzy uzyskali specjalistyczne wykształcenie w dziedzinie budownictwa lub sztuki budowania. W celu uproszczenia niniejszej dyrektywy należy odnieść się do pojęcia »architekta«, aby wyznaczyć zakres stosowania przepisów dotyczących automatycznego uznawania kwalifikacji w dziedzinie architektury, bez uszczerbku dla odrębności występujących w przepisach krajowych regulujących tę działalność”.

5 Artykuł 1 tej dyrektywy, zatytułowany „Cel”, przewiduje:

„Niniejsza dyrektywa ustanawia zasady, na podstawie których każde państwo członkowskie, które uzależnia dostęp do zawodu regulowanego lub jego wykonywanie na swoim terytorium od posiadania szczególnych kwalifikacji zawodowych (zwane dalej »przyjmującym państwem członkowskim«) uznaje, dla celów dostępu do tego zawodu i jego wykonywania, kwalifikacje zawodowe uzyskane w innym lub innych państwach członkowskich (zwanym dalej »rodzinnym państwem członkowskim«), które umożliwiają posiadaczowi wymienionych kwalifikacji wykonywanie w tych państwach tego samego zawodu”.

6 Artykuł 4 ust. 1 wspomnianej dyrektywy stanowi:

„Uznanie kwalifikacji zawodowych przez przyjmujące państwo członkowskie pozwala beneficjentowi na podjęcie w tym państwie członkowskim zawodu, do którego posiada kwalifikacje w rodzinnym państwie członkowskim, oraz wykonywanie tego zawodu w przyjmującym państwie członkowskim na tych samych warunkach, jakie obowiązują obywateli przyjmującego państwa członkowskiego”.

7 Tytuł III dyrektywy 2005/36, „Swoboda przedsiębiorczości”, obejmuje cztery rozdziały. W rozdziale I tego tytułu III, zatytułowanym „Ogólny system uznawania dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji”, art. 10 tej dyrektywy stanowi:

„Przepisy niniejszego rozdziału mają zastosowanie do wszystkich zawodów, które nie są objęte przepisami rozdziałów II i III niniejszego tytułu, oraz w następujących przypadkach, w których wnioskodawca, z przyczyn szczególnych i wyjątkowych, nie spełnia warunków określonych w przepisach zawartych w tych rozdziałach:

- a) w przypadku czynności wyszczególnionych w załączniku IV – jeżeli migrant nie spełnia wymogów określonych w art. 17, 18 oraz 19;
- b) w przypadku lekarzy posiadających podstawowy poziom wykształcenia medycznego, lekarzy specjalistów, pielęgniarek odpowiedzialnych za opiekę ogólną, lekarzy dentystów, wyspecjalizowanych lekarzy dentystów, lekarzy weterynarii, położnych, farmaceutów i architektów – jeżeli migrant nie spełnia wymogów dotyczących odbycia faktycznej i zgodnej z prawem praktyki zawodowej, o których mowa w art. 23, 27, 33, 37, 39, 43 i 49;

- c) w przypadku architektów – jeżeli migrant posiada dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji inny niż wyszczególnione w załączniku V pkt 5.7;
 - d) bez uszczerbku dla przepisów art. 21 ust. 1, art. 23 i 27 w przypadku lekarzy, pielęgniarek, lekarzy dentyków, lekarzy weterynarii, położnych, farmaceutów i architektów posiadających dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji specjalisty, uzyskany w wyniku odbycia kształcenia prowadzącego do zdobycia jednego z tytułów wymienionych w załączniku V pkt 5.1.1, 5.2.2, 5.3.2, 5.4.2, 5.5.2, 5.6.2 i 5.7.1, wyłącznie na potrzeby uznania właściwej specjalizacji;
 - e) w przypadku pielęgniarek odpowiedzialnych za opiekę ogólną i pielęgniarek wyspecjalizowanych posiadających dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji specjalistów, uzyskane po odbyciu kształcenia prowadzącego do zdobycia jednego z tytułów wyszczególnionych w załączniku V pkt 5.2.2 – jeżeli migrant wnosi o uznanie swoich kwalifikacji w innym państwie członkowskim, w którym właściwe rodzaje działalności zawodowej wykonywane są przez pielęgniarki wyspecjalizowanie, które nie odbyły kształcenia w dziedzinie pielęgniarstwa ogólnego;
 - f) w przypadku wyspecjalizowanych pielęgniarek, które nie odbyły kształcenia w dziedzinie pielęgniarstwa ogólnego – jeżeli migrant wnosi o uznanie swoich kwalifikacji w innym państwie członkowskim, w którym właściwe rodzaje działalności zawodowej wykonywane są przez pielęgniarki odpowiedzialne za opiekę ogólną, wyspecjalizowane pielęgniarki nieposiadające wykształcenia w dziedzinie pielęgniarstwa ogólnego lub wyspecjalizowane pielęgniarki posiadające dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji specjalistek, uzyskane po odbyciu kształcenia prowadzącego do zdobycia jednego tytułów wyszczególnionych w załączniku V pkt 5.2.2;
 - g) w przypadku migrantów spełniających wymogi określone w art. 3 ust. 3”.
- 8 W rozdziale III tytułu III wspomnianej dyrektywy, zatytułowanym „Uznawanie na podstawie koordynacji minimalnych wymogów w zakresie kształcenia”, art. 21 tejże dyrektywy, zatytułowany „Zasada automatycznego uznawania”, przewiduje w ust. 1:

„Każde państwo członkowskie uznaje dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji [...] architekta wyszczególnione odpowiednio [w pkt 5.7.1 załącznika V] spełniające minimalne wymogi w zakresie kształcenia, o których mowa [w art. 46], i nadaje tym dokumentom potwierdzającym posiadanie kwalifikacji, na potrzeby podejmowania i prowadzenia działalności zawodowej, taką samą moc na swoim terytorium jak dokumentom potwierdzającym posiadanie kwalifikacji, które samo wydaje.

Wymienione dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji muszą być wydane przez właściwe organy w państwach członkowskich i w stosownym przypadku muszą im towarzyszyć świadectwa wyszczególnione odpowiednio [w pkt 5.7.1 załącznika V].

[...]”.

- 9 Artykuł 46 dyrektywy 2005/36, zatytułowany „Kształcenie architektów”, stanowi w ust. 1:

„Kształcenie architekta obejmuje co najmniej czteroletnie studia w pełnym wymiarze godzin albo sześć lat studiów na uniwersytecie lub w porównywalnej instytucji oświatowej, z których co najmniej trzy lata prowadzone są w pełnym wymiarze godzin. Powyższe kształcenie powinno być zakończone zdaniem egzaminu na poziomie szkoły wyższej.

Kształcenie musi odbywać się na poziomie studiów wyższych, których podstawowym przedmiotem jest architektura i których program w równoważnym stopniu uwzględnia teoretyczne i praktyczne aspekty kształcenia architekta oraz gwarantuje uzyskanie następującej wiedzy i umiejętności:

[...]”.

- 10 Artykuł 48 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Wykonywanie zawodu architekta”, stanowi w ust. 1:
„Do celów niniejszej dyrektywy do działalności zawodowej architekta należą rodzaje działalności zazwyczaj wykonywane pod tytułem zawodowym »architekta«”.
- 11 Punkt 5.7.1 załącznika V do tejże dyrektywy wylicza dla każdego kraju członkowskiego dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji umożliwiające uzyskanie dostępu do zawodu architekta, organy wydające te dokumenty oraz zaświadczenia uzupełniające dołączone do tych dokumentów.

Prawo niemieckie

- 12 Zgodnie z konstytucją prawo mające zastosowanie do zawodu architekta należy w Niemczech do kompetencji ustawodawczych krajów związkowych. Artykuł 4 Gesetz über die Bayerische Architektenkammer und die Bayerische Ingenieurekammer-Bau (ustawy o bawarskiej izbie architektów i o bawarskiej izbie inżynierów budownictwa) z dnia 9 maja 2007 r. (GVBl. s. 308, zwanej dalej „BauKaG”) stanowi:

„[...]

(2) Na wniosek wpisuje się na listę architektów osobę, która:

1. ma w Bawarii miejsce zamieszkania, siedzibę swojego przedsiębiorstwa lub głównie w Bawarii wykonuje działalność zawodową,
- 2.

złożyła pomyślnie egzamin ukończenia:

- a) trwających zasadniczo przynajmniej cztery lata studiów w zakresie wymienionych w art. 3 ust. 1 zadań kierunku architektura (budownictwo naziemne) lub
- b) trwających zasadniczo przynajmniej trzy lata studiów w zakresie wymienionych w art. 3 ust. 2 i 3 zadań kierunku architektura wewnątrz lub architektura krajobrazów

w niemieckiej szkole wyższej, w niemieckiej publicznej lub posiadającej akredytację państwową szkole inżynierskiej (akademii) lub w równorzędnej im placówce oświatowej i

3. następnie wykonywała przez okres co najmniej dwóch lat praktyczną działalność w odnośnej dziedzinie.

Do okresu wykonywania praktycznej działalności zalicza się udział w kursach doskonalenia zawodowego organizowanych przez izbę architektów w zakresie planowania technicznego i ekonomicznego, jak również prawa budowlanego.

[...]

(5) Wymogi wymienione w ust. 2 zdanie pierwsze pkt 2 lit. a) oraz ust. 2 zdanie pierwsze pkt 3 są spełnione również wtedy, gdy obywatel państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa będącego stroną Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym z przyczyn szczególnych i wyjątkowych w rozumieniu art. 10 lit. b), c), d) i g) dyrektywy [2005/36] nie spełnia warunków uznawania dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji na podstawie koordynacji

minimalnych wymogów w zakresie kształcenia w rozumieniu dyrektywy [2005/36], o ile spełnione są w pozostałym zakresie warunki wymienione w art. 13 dyrektywy [2005/36]; kwalifikacje w rozumieniu art. 12 dyrektywy [2005/36] traktuje się przy tym w sposób równy [...].

[...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 13 Począwszy od marca 2007 r. H. Angerer, obywatel niemiecki, prowadzi w Austrii działalność w charakterze „mistrza budownictwa/planowanie i obliczenia techniczne”. Mieszka zarówno w Bawarii, jak i w Austrii. W dniu 25 kwietnia 2008 r. H. Angerer złożył do Bayerische Architektenkammer wniosek o wpisanie na listę usługodawców zagranicznych bawarskiej izby architektów.
- 14 W chwili złożenia tego wniosku dysponował on w Austrii dokumentem poświadczającym zdanie egzaminu kwalifikacyjnego w zawodzie mistrza budownictwa. Dysponował on także, odpowiednio w Niemczech lub w Austrii, innymi kwalifikacjami, wynikającymi mianowicie ze złożenia egzaminów czeladniczego i mistrzowskiego w zawodzie malarza-lakiernika, egzaminu w zakresie ekonomiki rzemiosła, egzaminu mistrzowskiego w zawodzie sztukatora, egzaminu na doradcę do spraw energii oraz egzaminu końcowego kształcenia w zawodzie murarza.
- 15 Decyzją z dnia 18 czerwca 2009 r. Bayerische Architektenkammer odmówiła dokonania wpisu, o który ubiegał się H. Angerer. Natomiast decyzją z dnia 17 marca 2010 r. Bayerische Ingenieurekammer-Bau (bawarska izba inżynierów budownictwa) wpisała go na listę prowadzoną zgodnie z art. 61 ust. 7 Bayerische Bauordnung (bawarskiego kodeksu budowlanego), upoważniając go tym samym do przedstawiania projektów budowlanych w Bawarii. H. Angerer nie podlega zatem żadnemu ograniczeniu dotyczącemu wykonywania działalności w charakterze „mistrza budownictwa/planowanie i obliczenia techniczne”, w odniesieniu do której posiada on kwalifikacje w Austrii.
- 16 W następstwie wniesionej przez H. Angerera skargi na decyzję odmawiającą dokonania wpisu z dnia 18 czerwca 2009 r. Bayerisches Verwaltungsgericht (bawarski sąd administracyjny) wyrokiem z dnia 22 września 2009 r. stwierdził nieważność wspomnianej decyzji i nakazał Bayerische Architektenkammer umieszczenie H. Angerera na liście usługodawców zagranicznych.
- 17 Bayerische Architektenkammer odwołała się od tego wyroku do Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (bawarskiego sądu administracyjnego drugiej instancji). Zgodnie z sugestią sądu H. Angerer zmienił w postępowaniu apelacyjnym – za zgodą Bayerische Architektenkammer – przedmiot pierwotnego żądania, domagając się wpisu na listę architektów, a nie na listę usługodawców zagranicznych.
- 18 Wyrokiem z dnia 20 września 2011 r. Bayerischer Verwaltungsgerichtshof uwzględnił nowe żądanie H. Angerera, z uzasadnieniem, że spełnione zostały warunki wpisu na listę architektów wymienione w art. 4 ust. 5 BauKaG.
- 19 Bayerische Architektenkammer wniosła skargę rewizyjną do sądu odsyłającego. Zauważa ona, że celem art. 4 ust. 5 BauKaG jest transpozycja dyrektywy 2005/36 do prawa niemieckiego. Przepis ten odnosi się jej zdaniem w szczególności do art. 10 lit. c) tej dyrektywy. Sąd odsyłający uważa zatem, że w ramach rozpatrywanego przez niego sporu kwestią rozstrzygającą jest uściślenie ustalonych w art. 10 lit. c) wspomnianej dyrektywy przesłanek poprzez wyznaczenie zakresu pojęć „przyczyn szczególnych i wyjątkowych” i „architekta”, o których mowa w tym przepisie.
- 20 Po pierwsze, co się tyczy pojęcia „przyczyn szczególnych i wyjątkowych”, sąd odsyłający uważa, że wymienione w art. 10 lit. b)–d) i g) dyrektywy 2005/36 sytuacje nie stanowią same przez się „przyczyn szczególnych i wyjątkowych” w rozumieniu art. 10 tej dyrektywy, lecz że wnioskodawca musi ponadto podnieść i wykazać wykraczające ponad to – przykładowo wynikające z jego życiorysu – względy,

które skutkują tym, iż nie spełnia on warunków automatycznego uznawania kwalifikacji na podstawie skoordynowanych minimalnych wymogów w zakresie wykształcenia w rozumieniu wspomnianej dyrektywy.

- 21 Po drugie, co się tyczy pojęcia „architekta”, sąd odsyłający zauważa, że w prawie austriackim mistrz budownictwa jest uprawniony do planowania, kalkulowania, prowadzenia, wykonywania oraz wyburzania budowli naziemnych, podziemnych oraz innych. Kompetencje te są wspólne dla mistrzów budownictwa i architektów. Natomiast według sądu odsyłającego należy określić, czy pojęcie „architekta” w rozumieniu art. 10 lit. c) dyrektywy wymaga, by migrant w rodzimym państwie członkowskim wykonywał lub po zakończeniu kształcenia byłby mógł wykonywać poza czynnościami technicznymi z zakresu planowania i nadzoru budowlanego oraz wykonania obiektów budowlanych także czynności dotyczące projektowania artystycznego, planowania przestrzeni miejskiej, zarządzania lub konserwacji zabytków.
- 22 W takich okolicznościach Bundesverwaltungsgericht postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) a) Czy »przyczyny szczególne i wyjątkowe« w rozumieniu art. 10 dyrektywy 2005/36 to okoliczności zdefiniowane w wymienionych następnie grupach przypadków [...], czy dodatkowo do tych okoliczności muszą zachodzić »przyczyny szczególne i wyjątkowe«, dla których wnioskodawca nie spełnia warunków przewidzianych w rozdziałach II i III tytułu III tej dyrektywy?
- b) Jakiej natury muszą być owe »przyczyny szczególne i wyjątkowe« w drugim wymienionym przypadku? Czy muszą to być przyczyny osobiste – na przykład wynikające z indywidualnego życiorysu – dla których migrant wyjątkowo nie spełnia warunków automatycznego uznania jego wykształcenia na mocy rozdziału III tytułu III wspomnianej dyrektywy?
- 2) a) Czy pojęcie »architekta« w rozumieniu art. 10 lit. c) dyrektywy 2005/36 wymaga, by migrant w rodzimym państwie członkowskim wykonywał lub po zakończeniu kształcenia byłby mógł wykonywać poza czynnościami technicznymi z zakresu planowania i nadzoru budowlanego oraz wykonania obiektów budowlanych także czynności dotyczące projektowania artystycznego, planowania przestrzeni miejskiej, zarządzania oraz ewentualnie konserwacji zabytków, a jeśli tak, to w jakim zakresie?
- b) Czy pojęcie »architekta« w rozumieniu art. 10 lit. c) dyrektywy 2005/36 wymaga, by migrant posiadał wykształcenie na poziomie studiów wyższych, którego zasadniczym przedmiotem jest architektura, w tym znaczeniu, że poza technicznymi kwestiami planowania i nadzoru budowlanego oraz wykonania obiektów budowlanych obejmuje ona kwestie planowania artystycznego, planowania przestrzeni miejskiej, zarządzania oraz ewentualnie konserwacji zabytków, a jeśli tak, to w jakim zakresie?
- c) i) Czy udzielenie odpowiedzi na pytanie drugie lit. a) i b) zależne jest od tego, w jaki sposób zazwyczaj używa się tytułu zawodowego »architekt« w innych państwach członkowskich (art. 48 ust. 1 dyrektywy 2005/36);
- ii) lub czy wystarczające jest ustalenie, w jaki sposób zazwyczaj używa się tytułu zawodowego »architekt« w rodzimym państwie członkowskim oraz w przyjmującym państwie członkowskim;
- iii) lub czy zakres czynności zazwyczaj związanych na obszarze Unii z tytułem »architekt« można wywieść z art. 46 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 2005/36?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego lit. a)

- 23 Poprzez pytanie pierwsze lit. a) sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 10 lit. c) dyrektywy 2005/36 należy interpretować w ten sposób, że wnioskodawca, który zamierza skorzystać z przewidzianego w rozdziale I tytułu III tej dyrektywy ogólnego systemu uznawania dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji, powinien oprócz posiadania dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji niewyszczególnionego w pkt 5.7.1 załącznika V do wspomnianej dyrektywy wykazać również występowanie »przyczyn szczególnych i wyjątkowych«.
- 24 Na wstępie należy przypomnieć, że art. 10 dyrektywy 2005/36 określa zakres stosowania przewidzianego w rozdziale I tytułu III tej dyrektywy ogólnego systemu uznawania dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji. Wspomniany system przewiduje każdorazowe, indywidualne badanie przez organy przyjmującego państwa członkowskiego kwalifikacji zawodowych uzyskanych przez wnioskodawcę w rodzimym państwie członkowskim. W odniesieniu do architektów zakres stosowania został ustalony w art. 10 ust. c) wspomnianej dyrektywy.
- 25 Jednakże dyrektywa 2005/36 przewiduje, jak wynika z jej motywu 19, że w odniesieniu w szczególności do zawodu architekta wzajemne uznawanie dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji musi opierać się na ogólnej zasadzie automatycznego uznawania wspomnianych kwalifikacji na podstawie skoordynowanych minimalnych wymogów w zakresie wykształcenia. Wspomniany automatyczny system uznawania kwalifikacji jest regulowany w rozdziale III tytułu III dyrektywy 2005/36.
- 26 Według utrwalonego orzecznictwa w celu ustalenia zakresu przepisu prawa Unii, w tym przypadku art. 10 dyrektywy 2005/36, należy mieć na uwadze jednocześnie jego treść, kontekst oraz cele (wyrok Spedition Welter, C-306/12, EU:C:2013:650, pkt 17 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 27 Co się tyczy brzmienia art. 10 dyrektywy 2005/36, należy zauważyć, że w odniesieniu do zawodów, które są w zasadzie objęte systemem automatycznego uznawania dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji, wstępne zdanie tego artykułu uzależnia stosowanie ogólnego systemu uznawania wspomnianych dokumentów od dwóch warunków, mianowicie, po pierwsze, od tego, by wnioskodawca nie spełniał warunków przewidzianych dla zastosowania systemu automatycznego, a po drugie, od tego, by wystąpiły przyczyny szczególne i wyjątkowe, dla których wnioskodawca znajduje się w takiej sytuacji.
- 28 Wykładnię taką potwierdza brzmienie motywu 17 dyrektywy 2005/36, zgodnie z którym ogólny system uznawania kwalifikacji zawodowych ma zastosowanie, gdy wnioskodawca z pewnych szczególnych i wyjątkowych przyczyn nie spełnia warunków koniecznych do skorzystania z systemu automatycznego uznawania.
- 29 Po wstępnym zdaniu art. 10 dyrektywy 2005/36 następują lit. a)–g), które zmierzają do uściślenia zakresu jednego lub drugiego z dwóch warunków nałożonych dyrektywą. Wspomniane litery stosują się albo do jednego lub do kilku z określonych zawodów, albo w sposób przekrojowy do wszystkich wykonujących dane zawody osób znajdujących się w szczególnej sytuacji.
- 30 Artykuł 10 lit. c) dyrektywy 2005/36, który dotyczy konkretnie zawodu architekta, odnosi się do szczególnej sytuacji faktycznej, mianowicie sytuacji, w której wnioskodawca nie dysponuje dokumentem potwierdzającym posiadanie kwalifikacji wyszczególnionym w pkt 5.7.1 załącznika V do tej dyrektywy. Na mocy art. 21 ust. 1 wspomnianej dyrektywy dysponowanie dokumentem potwierdzającym posiadanie kwalifikacji wyszczególnionym w tym załączniku jest zaś warunkiem stosowania do architektów automatycznego systemu uznawania kwalifikacji przewidzianego w rozdziale III tytułu III tejże dyrektywy. Z tego względu art. 10 lit. c) dyrektywy 2005/36 odnosi się

jedynie do pierwszego z dwóch warunków, o których mowa we wstępnym zdaniu tego artykułu, mianowicie warunku dotyczącego niespełnienia przesłanek określonych dla stosowania systemu automatycznego.

- 31 Jednakże okoliczność ta nie może skutkować tym, że w odniesieniu do architektów, którzy dysponują dokumentami potwierdzającymi posiadanie kwalifikacji innymi niż wyszczególnione w pkt 5.7.1 załącznika V do dyrektywy 2005/36, drugi warunek, o którym mowa we wstępnym zdaniu art. 10 tej dyrektywy, nie będzie mieć zastosowania, skoro warunki te mają charakter kumulatywny.
- 32 Wynika z tego, że zgodnie z brzmieniem art. 10 wspomnianej dyrektywy wnioskodawca, który zamierza skorzystać z ogólnego systemu uznawania dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji, stosującego się do architektów, będzie musiał nie tylko wykazać, że znajduje się w sytuacji, o której mowa w art. 10 lit. c) dyrektywy 2005/36, mianowicie że nie dysponuje żadnym z dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji wymienionych we wspomnianym pkt 5.7.1 załącznika V, ale także powołać się na „przyczyny szczególne i wyjątkowe”, dla których znajduje się w tej sytuacji.
- 33 Taka wykładnia jest zgodna z zamiarami prawodawcy Unii, jakie wynikają z prac przygotowawczych do dyrektywy 2005/36. I tak w pierwotnym wniosku Komisji Europejskiej, w postaci wynikającej z wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych [COM(2002) 119 wersja ostateczna] (Dz.U. 2002, C 181 E, s. 183), późniejszy art. 10 dyrektywy 2005/36 nie zawierał ani pojęcia „przyczyn szczególnych i wyjątkowych”, ani lit. a)–g). Owo pojęcie i owe przepisy zostały dodane z inicjatywy Rady Unii Europejskiej we wspólnym stanowisku (WE) nr 10/2005 przyjętym przez Radę w dniu 21 grudnia 2004 r. w sprawie przyjęcia dyrektywy 2005/.../WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia ... w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. 2005, C 58 E, s. 1). Z uzasadnienia Rady wynika (Dz.U. 2005, C 58 E, s. 119), że w jej ocenie pierwotny wniosek Komisji w odniesieniu do art. 10 tej dyrektywy był ujęty zbyt szeroko. Rada uściśliła w uzasadnieniu ponadto, że „ogólny system powinien odnosić się tylko do zawodów nieobjętych rozdziałem II i III tytułu III, ale również do szczególnych przypadków wymienionych w art. 10 lit. a)–g) wspólnego stanowiska, w których wnioskodawca, chociaż wykonuje zawód objęty tymi rozdziałami, nie spełnia, z przyczyn szczególnych lub wyjątkowych, warunków określonych w tych rozdziałach”.
- 34 Ponadto systematyka i cel dyrektywy 2005/36 stoją na przeszkodzie szerokiej wykładni pojęcia „przyczyn szczególnych i wyjątkowych”, zgodnie z którą wspomniane przyczyny nie stanowiłyby warunku autonomicznego w stosunku do warunku ujętego w art. 10 lit. c) tej dyrektywy.
- 35 Co się tyczy systematyki dyrektywy 2005/36, w odniesieniu do zawodu architekta z motywu 19 tej dyrektywy wynika, że kwalifikacje zawodowe architektów są w pierwszej kolejności uznawane przy zastosowaniu systemu automatycznego uznawania kwalifikacji przewidzianego w art. 21 i 46 oraz w pkt 5.7.1 załącznika V do wspomnianej dyrektywy.
- 36 Co się tyczy celu dyrektywy 2005/36, z jej art. 1 i 4 wynika, że podstawowym celem wzajemnego uznawania jest umożliwienie posiadaczowi kwalifikacji zawodowych uprawniających do wykonywania zawodu regulowanego w rodzimym państwie członkowskim podjęcia w przyjmującym państwie członkowskim tego samego zawodu co zawód, w którym posiada on kwalifikacje w rodzimym państwie członkowskim, i do wykonywania owego zawodu w państwie przyjmującym na takich samych warunkach jak jego obywatele (wyrok *Ordre des architectes*, C-365/13, EU:C:2014:280, pkt 19).
- 37 Interpretowanie art. 10 lit. c) dyrektywy 2005/36 w ten sposób, że nie wymaga on wykazania przyczyn szczególnych i wyjątkowych po stronie wnioskodawców, którzy nie spełniają warunków określonych w rozdziale III tytułu III tej dyrektywy, mogłoby zaś skutkować nałożeniem na przyjmujące państwo członkowskie obowiązku zbadania dokumentów wnioskodawcy potwierdzających posiadanie kwalifikacji, nawet gdyby nie miał on kwalifikacji niezbędnych do wykonywania zawodu architekta w rodzimym państwie członkowskim, co byłoby sprzeczne z celem wspomnianej dyrektywy.

38 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze lit. a) należy odpowiedzieć, iż art. 10 lit. c) dyrektywy 2005/36 należy interpretować w ten sposób, że wnioskodawca, który zamierza skorzystać z przewidzianego w rozdziale I tytułu III tej dyrektywy ogólnego systemu uznawania dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji, powinien oprócz posiadania dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji niewyszczególnionego w pkt 5.7.1 załącznika V do wspomnianej dyrektywy wykazać również występowanie „przyczyn szczególnych i wyjątkowych”.

W przedmiocie pytania pierwszego lit. b)

39 Poprzez pytanie pierwsze lit. b) sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, jakiego rodzaju okoliczności mogą stanowić „przyczyny szczególne i wyjątkowe” w rozumieniu art. 10 lit. c) dyrektywy 2005/36.

40 W ocenie H. Angerera, rządów niemieckiego i rumuńskiego oraz Komisji pojęcie „przyczyn szczególnych i wyjątkowych” odnosi się do okoliczności związanych z możliwymi przeszkodami instytucjonalnymi i strukturalnymi wynikającymi z konkretnej sytuacji danego państwa członkowskiego. H. Angerer, Landesanstalt für Arbeitsschutz Bayern als Vertreter des öffentlichen Interesses oraz Komisja uważają ponadto, że wspomniane przyczyny obejmują również okoliczności związane z osobistą sytuacją wnioskodawcy, w szczególności z jego życiorysem, przebiegiem kształcenia szkolnego lub wydarzeniami dotyczącymi jego życia prywatnego. Rząd niemiecki podnosi, że o ile takie okoliczności osobiste mogą być „przyczynami szczególnymi i wyjątkowymi”, o tyle należy upewnić się, że wnioskodawca wykazuje się wszystkimi umiejętnościami zawodowymi umożliwiającymi mu wykonywanie działalności architekta.

41 W tym względzie Trybunał orzekł w wyroku Dreessen (C-31/00, EU:C:2002:35, pkt 27, 28), że państwa członkowskie powinny przestrzegać zobowiązań w dziedzinie wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych, jakie wynikają z dokonanej przez Trybunał wykładni art. 49 TFUE i 53 TFUE, przy każdym rozpatrywaniu wniosku o zezwolenie na wykonywanie zawodu architekta, gdy wnioskodawca nie może powołać się na mechanizm automatycznego uznawania kwalifikacji zawodowych. Tak może być w szczególności w przypadku, gdy wskutek błędu właściwych organów danego państwa członkowskiego Komisji nie poinformowano o dokumencie potwierdzającym posiadanie kwalifikacji, którym dysponuje wnioskodawca.

42 Podobnie z wyroku Hocsmann (C-238/98, EU:C:2000:440, pkt 23) wynika, że państwa członkowskie powinny przestrzegać zobowiązań w dziedzinie wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych w odniesieniu do art. 49 TFUE, gdy wnioskodawca nie może powołać się na mechanizm uznawania kwalifikacji zawodowych przewidziany stosowną dyrektywą ze względu na miejsce uzyskania danego dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji oraz przebieg swej kariery akademickiej i zawodowej.

43 Z prac przygotowawczych do dyrektywy 2005/36, a w szczególności z uzasadnienia Rady, przytoczonego w pkt 33 niniejszego wyroku, wynika, że źródłem przyjęcia art. 10 tej dyrektywy były sytuacje rozpatrywane w wyrokach Hocsmann (C-238/98, EU:C:2000:440) i Dreessen (C-31/00, EU:C:2002:35). Wynika z tego, że „przyczyny szczególne i wyjątkowe”, o których mowa w tym artykule, mogą obejmować zarówno okoliczności związane z możliwymi przeszkodami instytucjonalnymi i strukturalnymi wynikającymi z konkretnej sytuacji danego państwa członkowskiego, jak i okoliczności związane z osobistą sytuacją wnioskodawcy.

44 Aby wyznaczyć zakres pojęcia „przyczyn szczególnych i wyjątkowych”, należy ponadto wziąć pod uwagę wspomniany w pkt 36 niniejszego wyroku cel dyrektywy 2005/36, zasadzający się na umożliwieniu posiadaczowi kwalifikacji zawodowych uprawniających do wykonywania zawodu regulowanego w rodzimym państwie członkowskim podjęcia w przyjmującym państwie członkowskim tego samego zawodu co zawód, w którym posiada on kwalifikacje w rodzimym państwie członkowskim.

45 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze lit. b) należy odpowiedzieć, że art. 10 lit. c) dyrektywy 2005/36 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „przyczyn szczególnych i wyjątkowych” w rozumieniu tego przepisu odnosi się do okoliczności, ze względu na które wnioskodawca nie posiada dokumentu wyszczególnionego w pkt 5.7.1 załącznika V do tej dyrektywy, przy założeniu, iż wspomniany wnioskodawca nie może powołać się na to, że posiada kwalifikacje zawodowe dające mu w rodzimym państwie członkowskim dostęp do zawodu innego niż ten, który zamierza wykonywać w przyjmującym państwie członkowskim.

W przedmiocie pytania drugiego

46 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 10 lit. c) dyrektywy 2005/36 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „architekta”, o którym mowa w tym przepisie, po pierwsze, należy definiować z uwzględnieniem ustawodawstwa rodzimego państwa członkowskiego, ustawodawstwa przyjmującego państwa członkowskiego, ustawodawstwa pozostałych państw członkowskich lub w świetle warunków określonych w art. 46 tej dyrektywy, a po drugie, wymaga, by wnioskodawca wykazywał się wykształceniem i doświadczeniem, które obejmuje nie tylko czynności techniczne z zakresu planowania i nadzoru budowlanego oraz wykonania obiektów budowlanych, lecz także czynności dotyczące projektowania artystycznego, planowania przestrzeni miejskiej, zarządzania oraz ewentualnie konserwacji zabytków.

47 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z orzecnictwem mającym zastosowanie do dyrektywy 85/384 to do ustawodawstwa krajowego przyjmującego państwa członkowskiego należy zdefiniowanie działalności należących do dziedziny architektury, jako że wspomniana dyrektywa nie ma na celu uregulowania warunków dostępu do zawodu architekta ani zdefiniowania charakteru działalności członków tej grupy zawodowej (zob. podobnie wyrok Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia i in., C-111/12, EU:C:2013:100, pkt 42).

48 Stwierdzenie widniejące w poprzednim punkcie stosuje się analogicznie do automatycznego systemu uznawania dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji architekta przewidzianego dyrektywą 2005/36. Wynika to w szczególności z motywu 28 tej dyrektywy, zgodnie z którym pojęcie „architekta” używane jest we wspomnianej dyrektywie, aby wyznaczyć zakres stosowania przepisów dotyczących automatycznego uznawania kwalifikacji w dziedzinie architektury, bez uszczerbku dla odrębności występujących w przepisach krajowych regulujących tą działalność.

49 Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 56 opinii, jeżeli prawodawca Unii zamierzał nie definiować pojęcia „architekta” w ramach przewidzianego dyrektywą 2005/36 systemu automatycznego uznawania dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji, tym bardziej nie dążył do zdefiniowania go w ramach systemu ogólnego.

50 Należy jeszcze uściślić, że wymogi, o których mowa w art. 46 dyrektywy 2005/36, nie mają jako takie zastosowania w ramach ogólnego systemu uznawania dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji architektów. Artykuł ten, właściwy dla systemu automatycznego uznawania opartego na koordynacji minimalnych wymogów w zakresie kształcenia, określa te minimalne wymogi w zakresie kształcenia.

51 Wynika z tego, że na pytanie drugie należy odpowiedzieć, iż art. 10 lit. c) dyrektywy 2005/36 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „architekta”, o którym mowa w tym przepisie, należy definiować przy uwzględnieniu ustawodawstwa przyjmującego państwa członkowskiego, a w następstwie – że niekoniecznie wymaga ono, by wnioskodawca wykazywał się wykształceniem i doświadczeniem, które obejmuje nie tylko czynności techniczne z zakresu planowania i nadzoru budowlanego oraz wykonania obiektów budowlanych, lecz także czynności dotyczące projektowania artystycznego, planowania przestrzeni miejskiej, zarządzania oraz ewentualnie konserwacji zabytków.

W przedmiocie kosztów

- 52 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 10 lit. c) dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych, zmienionej rozporządzeniem Komisji (WE) nr 279/2012 z dnia 6 kwietnia 2009 r., należy interpretować w ten sposób, że wnioskodawca, który zamierza skorzystać z przewidzianego w rozdziale I tytułu III tej dyrektywy ogólnego systemu uznawania dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji, powinien oprócz posiadania dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji niewyszczególnionego w pkt 5.7.1 załącznika V do wspomnianej dyrektywy wykazać również występowanie „przyczyn szczególnych i wyjątkowych”.
- 2) Artykuł 10 lit. c) dyrektywy 2005/36, zmienionej rozporządzeniem nr 279/2009, należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „przyczyn szczególnych i wyjątkowych” w rozumieniu tego przepisu odnosi się do okoliczności, ze względu na które wnioskodawca nie posiada dokumentu wyszczególnionego w pkt 5.7.1 załącznika V do tej dyrektywy, przy założeniu, iż wspomniany wnioskodawca nie może powołać się na to, że posiada kwalifikacje zawodowe dające mu w rodzimym państwie członkowskim dostęp do zawodu innego niż ten, który zamierza wykonywać w przyjmującym państwie członkowskim.
- 3) Artykuł 10 lit. c) dyrektywy 2005/36, zmienionej rozporządzeniem nr 279/2009, należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „architekta”, o którym mowa w tym przepisie, należy definiować z uwzględnieniem ustawodawstwa przyjmującego państwa członkowskiego, a w następstwie – że niekoniecznie wymaga ono, by wnioskodawca wykazywał się wykształceniem i doświadczeniem, które obejmuje nie tylko czynności techniczne z zakresu planowania i nadzoru budowlanego oraz wykonania obiektów budowlanych, lecz także czynności dotyczące projektowania artystycznego, planowania przestrzeni miejskiej, zarządzania oraz ewentualnie konserwacji zabytków.

Podpisy